

CSOKONALAPOK

SZÉPIRODALOM ÉS TÁRSASÉLET KÖZLÖNYE.

TULAJDONOS SZERKESZTŐ

ORBÁN PÉTER.

Előfizetési felhívás.

Jelen számunk vételével az első évnegyed lefolyván, jövő october elejétől december végeig évnegyedes, és october elejétől végeig hónapos előfizetést nyitunk. — **Előfizetési díj:** Debrecenben évnegyedre; 2 frt 30 kr; egy hóra 1 frt. Vidéken évnegyedre 2 frt 52 kr; egy hóra 1 frt 12 kr. ezüstben. Előfizethetni helyben Csáthy Lajos ur könyvkereskedésében; vidéken minden cs. k. postahivatalnál, s az előfizetési díjt tartalmazó levél, ha kívül ráíratik, hogy hírlapelőfizetési díjt tartalmaz, ingyen küldetik a szerkesztőséghez. Megjelenik e lap mint eddig: hetenként kétszer, szerdán és szombaton. Szerkesztőségi szállás Nagycsapóutca 10-dik szám.

Irodalmi vállalat

a losonciak fölsegélésére!

Egyik legvirágzóbb magyar városunk-, Losoncnak a tavali háboruban tüzzel vassal történt feldulatása- s elpusztulásáról, hiteles adatok nyomán még csak nem rég értesültünk. És valóban a vétkükön kívül véginségre jutott losonciak iránt, csak azóta kezd hazánkban általános részvét mutatkozni. Méltatlan bűnhődésök irtóztos rémképeinek, s ebből következő borzasztó sorsuk hallatára, az emberbarát és hazafi megrendül szíve mélyében, s a száhalom és könyörület érzelve még azt is segélynyújtásra ösztönzi, ki a jelen idők nyomasztó sulya alatt netalán önmaga is gyámolítást igényelhetne.

Hogy azonban a fölébredt közrészvét még eddig csak kis mértékben idézte elő a tetteges segélyezést, annak oka véleményem szerint nem anynyira az általános pénzszűkében, mint inkább abban rejlik, mert még eddigelé a közrészvét fellobbant tüze, elevenítő, érdegerjesztő eszközökkel kellően nem tápláltatott. Pedig ha valaha, most van szükség a „do ut des“, illetőleg a kölcsönös segélyezés elvének gyakorlására. S e tekintetben a losonciakra nézve, egyedül nemzeti színházunk igazgatósága ment elől ép oly nagylelkű, mint leginkább célhoz vezető példával.

Ideje, hogy e jó példát cifra, de sikertelen felhívások és sopánkodások helyett tettegesen kövessük. Ideje, hogy különösen azok, kiknek tehetségökben áll a jó- és szépért fizetni kész közönségnek szellemi élvezet nyújtani, mozdítsanak meg mindent a végtelen nyomorba döntött losonciak, s velők együtt a romokba dőlt derék magyar város fölsegélésére.

E jótékony emberbaráti és hazafias cél előmozdítására minden vidéki színésztársaság szenteljen legalább egy előadást, alakuljanak műkedvelő társulatok, rendeztesse nek hangversenyek, s ha majd kissé jobb kedv lesz a táncra, vagy legalább a nyilvános termekbeni társas összejövetelre, minden bál- vagy reunio-adó és rendező legelső kötelességének tartsa egy-egy vigalom jövedelmével

a szomorodott losonciak inségét és fájdalmát enyhíteni. A kölcsönös jótétemény, az élv- és pénzcserevel eszköz- lendő kölcsönös segélyezés, vigasztalás gyakorlati elve szerint, így, egyedül így lehet a fölébredt részvéttől valódi sikert, biztos eredményt várni. Mindenki tegye meg a magáét, s a sok kicsiből nagy összeg fog kikerülni. És az érintettek nemeskeblűsége- s hazafiasságától méltán remélhetjük, hogy e figyelmeztetés nem fog pusztában elhangzani.

Nemzeti irodalmunk, melynek képviselői sok közérdekű célra áldoztak már tollaikkal, szinte nem mulaszthatja el e szent ügyben is leróni szellemi adóját. S bár a legtöbb magyar író is fájdalmasan érezi sokakkal közös veszteségei nyomasztó sulyát; de azért van-e köztünk csak egy is, ki a nálunknál sokkal szerencsétlenebb helyzetű losonciak fölsegélésére az áldozatkészség nemes öntudatával ne sietne közremunkálni?!

És hogy ezt egyesült erővel tehessek, alólírt, kinek már több renbeli irodalmi vállalatával sikerült a magyar közönség részvétét s meglegedését kiérdemelni, — e szent célból

„LOSONCI PHÖNIX“

cim alatt egy, történeti és szépirodalmi almanach, illetőleg emlékkönyv szerkesztését s kiadását vállalta magára, melynek tiszta jövedelme a városukathamvaiból phönixként feltámasztani buzgólkodó, szerencsétlen losonci honfitársaink gyámolítására lesz szentelve.

Ez emlékkönyv oly nagy kiterjedésű, s oly diszes alakulandó, mint az ugyancsak általam kiadott országgyűlési emlék vala. Vállalatomat a legjobb nevű magyar írók teendik érdekessé és tartalomdússá jeles dolgozataikkal. A többi közt Losonc balsorsának története, hű adatok nyomán s részletesen lesz abban tolmácsolva. S részemről is mint szerkesztő és kiadó, mindent el fogok követni, hogy ezen emlékkönyv diszére váljék ismét emelkedni kezdő nemzeti irodalmunknak, hogy a magyar közönségnek kedves téli olvasmányul, becses karácsonyi és újévi ajá-
27

kul szolgáljon, hogy méltó emlék, vigasztaló angyal gyanánt örködjék egy irtózatossá esemény sirja fölött, s hogy egyszersmind hasznos eszköze, egyik szellemi képviselője, s anyagi gyámszlopa legyen a romokba döntött Losonc felvirulása- s ujjászületésének.

Ezen almanachra, melynek bolti ára 3, selyemkötésben 4 p. forint lesz, — jutányosságsa a segély gyors eszközülésének tekintetéből előfizetést nyitok 2 p. forintjával. — S hogy minél nagyobb tér nyíljon, minél több mód és alkalom nyujtassék a jótékony célú vállalat előmozdítására, hazafiúi bizodalommal hívom fel mind azokat, kik állásuknál fogva sokakkal jönnek érintkezésbe, s példájok által leginkább hathatnak környezőikre, mint különösen a megyék, városok főbb tisztviselőit, a törvényszékek elnökeit, a szolgabírákat, a polgármestereket, városbírákat, a különböző hitű lelkészeket, a közintézetek, tanodák, casinók igazgatóit, a lapszerkesztőket, a fővárosi és vidéki könyvárusokat, — sziveskedjenek a jótékony cél és egyszersmind nemzeti irodalmunk érdekében azokat, kik jobb helyzetben vannak, mint a szegény losonciak, e vállalat pártolására buzdítani, erre előfizetéseket gyűjteni, vagy legalább elfogadni! Hazánk lelkesebb hölgyei, mint kik leginkább hivatvák a szerencsétlenek iránti részvét s magyar szépirodalmunk ápolására, — szinte bizodalommal kéretnek ez ügy érdekében közremunkálni! — Aláírási ivec a fővárosban nálam és minden könyvárusnál lesznek kitéve*).

Ha egy, az árvíz által vagyonának csak részében károsult pesti könyvárus fölsegélésére írónk hat vastag kötetnyi árvízkonvett tudtak kiállítani, s e végre olvasóközönségünk ezerekkel áldozott, menyinyivelinkább kötelességünk pártolni azon ártatlanul szenvedő magyar honfitársainkat, kik mindenöket elvesztették, s azon magyar várost, mely végpusztulásra jutott.

Nemcsak emlékezetesség, hanem nyilvános ellenörködés tekintetéből is azok nevei, kik e célra előfizetéseket sziveskednek gyűjteni, elfogadni, az aláírók neveivel együtt az emlékkönyvben külön ki fognak nyomtatni. A gyűjtők tiszteletpéldányokban is részesülnek.

Hogy a nyomtatandó példányok menyinyisége iránt annak idején rendelkezeshessünk, az előfizetési penzeket az aláírók neveivel együtt — mielőbb, de legfőljebb a pesti novemberi vásárra, midőn már a könyv sajtó alatt lesz — alólirhoz vagy Emich Gusztáv uriucai könyvkereskedésébe kérjük beküldetni, hol a vétel iránt nyugtatvány fog kiszolgáltatni. Az előfizetők példányainak pontos elszállítását szinte Emich G. ur vállalta magára, ki Eissenfels Rudolf könyvnyomda-tulajdonos-társával együtt, a jótékony cél iránti tekintetből, a lehető legolcsóbban és díszesebben fogja ez emlékkönyvet kiállítani.

Gondoskodva lesz arról is, miszerint a vállalat tisz-

*) Ez érdekes és szentcélu emlékkönyvre nálunk is előfizethetni. — Szerk.

ta jövedelme legcélszerűbben forditassék ne csak az egyesek, hanem Losonc szellemi intézetei új alapjának gyámolítására.

Íróársaink legfőljebb october 20-áig sziveskedjenek hozzánk beküldeni dolgozataikat. — Pest, september 21. 1850.

Vahot Imre.

(Hatvani-utca, a fekete elefántnál, 2-dik emelet.)

Kapitány ur.

Hah mily öröm, hogy nyakon csipheztük!
Vasra verjük, mély börtönbe vetjük!
Megérdemli, rettentő a büne,
Ilyet még egy vad paraszt se türne...
Nem is mondom, hogy mit vétett,
Csak be vele, csak vigyétek...
Engedjen meg kapitány ur, kérem,
Nem méltó ily hühöt tenni érttem!

S milyen jámbor! milyen szelid, szőke!
Az ördög sem tenné föl felőle...
Igy kívülről csupa szentnek látszik,
S ha kedve jön, a képünkre mászik...
El tőlünk el, galambvérese
A sötétség fenekére!
Engedjen meg kapitány ur kérem,
Nem méltó ily hühöt tenni érttem!

Megengedni!.. ezt a szót nem értem,
Ne is mondja azt többé előttem!
A vendéget itt szivesen látjuk,
Bezárjuk, vagy 25-ig vágjuk...
Vagy ha épen úgy akarom,
Szép móddal felakasztatom...
Engedjen meg kapitány ur kérem,
Nem méltó ily hühöt tenni érttem!

Im kimendom a törvény nevébe,
Három év lesz büne büntetése
És csupán azért nem verjük vasra,
Mivel uri bugyogó van rajta...
S hogy ne busuljon magában
Tizen lesznek egy szobában...
Engedjen meg kapitány ur kérem,
Nem méltó ily hühöt tenni érttem!..

Engedjen meg!.. mindig csak ez járja,
Szinte önként rámegyen a szája...
A lelkemnek mindjárt könnyebb volna,
Ha legalább egy okos szót szólna...
Olyanformát, hogy e télen
Házasodni készül épen...
Engedjen meg kapitány ur kérem,
Nem méltó ily hühöt tenni érttem!

Van egy lányom ép' hetedik gyermek,
Szerencsét visz' egy ifju embernek...
— No de minek szólok róla itten,
Gondoskodják felőle az isten
És a felől is mindvégig,
A ki rab lesz három évig...
Engedjen meg kapitány ur kérem,
Nem méltó ily hühöt tenni érttem!

Az ítélet meg van; de a három
Évet én három nappá varázslom,
És e három napig úgy lesz dolga
Mintha édes szülőinél volna...
Csak azután, ifju rabom
Ugy legyen mint én akarom...
Hejh zárjon be kapitány ur kérem,
Ha kijövök a lányt majd megnézem!!

Lévai József.

A sors játéka.

(Beszély.)

F. alatt 1848-ban őszi estve nyolc órakor, hadi őr-tüz körül, leterített köpenyeken néhány honvédtiszt füstölt, kalandokat beszélgetve egymásnak. Utójára egy őszbe csavarodott, körülbelül ötven éves férfira került a sor, ki ilyformán beszélt:

— Negyven éves koromig magánosan hengergetém fölfelé a követ, melylyel előttem, ki tudja, valljon ki bajlódott; a követ, melynek ember-élet a neve. Negyven éves koromban elvevén isten eszemet s megházasodtam. Hanem jól megjegyezzék önök: az én eszemet, mert más embernek, kivált fiatalnak, épen a nősülés adja meg esztét, vagyis téríti őt észére.

Nőm szép volt. Képzeliék önök L. Marit a városban, leverő sötét nagy szemei helyett nefejejtsszintű szelid szemekkel, csaknem legkisebb göndörödésig hasonló állásu hajfürtjeit szökeknek, barna arcszínezetét hófehérnek; azután szabatos arcvonásai, finom orrállása, csattanó piros ajka mozgatása, deli és mind a mellett sugár természetével: előttük áll nőm, a tizenhat éves Harmer Janka.

Huszonnégy év volt a különbség életidőnk között, és mind a mellett, elhihetik önök, a világon legforróbb szerelemből keltünk össze.

Igen, igen különösen történt ez. Anyósom egy ritka ügyességű példánya volt azon gondos-gondatlan anyáknak, kik megtagadva leányuk férjválasztási képességét, magukfonta hálóval kerítik meg elég boldogtalanul a kiszemelt vőt. Gazdagságom okozá, hogy, bár apja lehettem volna lányának, az ő hálójában én akadtam föl. Mire észre jöttem, már ott látam magamat állani, honnan már a becsületes embernek sem jobbra, sem balra félre nem lehet ugrani, csak egyenesen be a — házasságba.

Janka és én fülig szerelmesek levénk egymásba, úgyhogy rövid idő múlva a menyegzőt, ezután pedig öt vagy hat hó múlva, a keresztelési tort is ellakánk.

Nekem szándokom volt egész életen át nőtlen maradni, mire első szerelmi csalódásom indított különösen; miután pedig az ez által ütött sebek behegedtek, egypár szemnyitó könyvet olvasván, a mellett az életben sok helyett látam feltűnni ijesztő rémként Byron wedlock's devil-ját, úgy gondolkoztam, hogy jobb lesz nekem nélkülöznom a szent házasságot, mint egy-két év, vagy igen gyakran csak hét mézes percein harminc-negyven és több évi unottságot, bánatot cserélnem.

Azonban, mint mondtam, az anyai bűnös törekvés kiűzte szándokomból, és meg kellett házasodnom. De miután nőm, mint minden szökek, igen szelid teremtés volt, ki inkább agyonsírta volna magát, mintsem nekem legkisebb nyugtalanságot okozzon: megnyugodtam a történeteken, s legfőleg az szült némi kellemetlenséget, midőn elgondoltam, hogy mily más, mily tökéletes boldogságot alkotott volna bájos és jó nőm számára egy hozzá illő, tőle életidőre csak keveset különböző ifjuval kötött házasság. Mert én, megvallom, jól előre haladt korom, terjedt birtokomra való felügyelés, és még a közdolgozkani részvevésem hozván úgy magával, nagyon kevés időt tölték a körültei turbékolásban, pedig a gyenge nőnek életeleme a szerelem, hasztalan mondja neki férje: „szépek a vetések, rakottak a tökek, a sárga csikóért két anynyit adtak, mint reméltem!“ Ő mindezekre, ha életeleme hiányos, sovárgó sohajjal felel, s vagy párnáit áztatja könnyeivel, vagy tilos viszony szövésében keres ténylegesen kárpótlást.

Janka az első esetheliek közül volt. —

Házasságunk második évében, egy ünnep délutánján, mint máskor is igen gyakran, én és nőm igen jól mulatánk magunkat egy éves Vilmos fiunk gagyogásával, mi közben nőm szép vonásait teljes derűben látva, kezdék meggyőződni, hogy még sem vagyok én tán oly gyöngédtelen férj, ki fölötte sok bűt okoznék szeretetre méltó nőknek. Családi multságunkat látogatók szakíták félbe, kikhez nőm távozott gyermekével.

Azonban ő még tan vendégeihez sem ért, midőn szobám közep ajtaja föltárult, s gyönyörű magos deli ifju lépett be rajta. Husz-huszonnégy évesnek látszék. Emelkedett és — római szabásu orra irányában — meglehetősen behorpadt homlokát fénylő sötét fürtök vevék körül, legszebb ivű tömött fekele szemöldéi alatt a szemek leg-sötétebbjei lángoltak; szemek, melyeknek tartóssága csekély ugyan, mert hamar ellobognak, de melyek sugáraitól tán Memnon szobra is megszólalt volna, nem várva a hajnal elősugariból álló zephirekre; szemek, melyek előtt nincs, nem lehet rendíthetetlen erény. Érdekesen halvány arcszíne kellemét most pelyhedő jó rendű szakál s bajusz emel.

És e szép ifjún szegény kopott öltöny takaré belruhái szennyességét s rozsaságát!

— Mivel szolgálhatok önnek, ifju barátom? — szólítám meg a kissé zavarodottnak látszó ismeretlen ifjut.

— Mivel ön uram! nekem szolgálhat — viszonzá — az előttem legbecsesebb a földön. Minthogy azonban azt egy-két szóval elő nem adhatom, előre is csekély türelemért esedezem.

Ezzel a kínált helyet elfoglalván, beszélni kezdett.

— Hogy megértessem, igen rövid történetkét kell előrebocsátnom. — Bizonyos városban, ezelőtt mintegy harmadfél évtizeddel, roppant vagyona romjaiból tisztességesen élt egy kereskedő s családja, mely nejéből és lá-

nyából állott. Lánya, legszebb s legártatlanabb az egész városban s környékén, számos kéri utasította el előbb fiataltsága, azután pedig egy helybeli nyilvános imádója miatt, ki neki utóbb gyilkosa lőn. Ezen ifju biztosabb állás keresés címe alatt elhagyta azon leányt, de alattomban addig csalogatva azt maga után, mignem csakugyan követé. Még nem telt egy év, hogy elhagyta, miatta ez alatt sirba szállt szüléit, midőn visszatért a megcsalt leány — kis fiuval karján. Az ifju ugyanis gazdag örökséghez jutván, gazdagon nősült, elébbi imádját pedig megbecsületlenve, haza kergeté. A boldogtalan leány lassanként sorvadott, mignem egy újabb csapás adatván reá csábítójától, ki meglátogatván, felszólította, hogy szegődjön be hozzá szakácsnéul, minthogy — mint mondá — nejét ki nem állhatja, ez esetet pár nappal élé tul. Ő tehát elhalt megsiratlanul, csábítójától kinevetetve, gyermeke pedig gyámság alá adaték, s anyja vagyonából nevelteté. Eddig a történet. — A törvénytelen vér..., a világ gunyja..., a társaságból kutasított apátlan fatylyu... én vagyok!

Ezzel lehajtá fejét az ifju, s néhány percig elhallgata. Majd ismét feleresztve lángoló szemsugárait, keserű hangon folytatá.

— Miket szenvedtem, mióta eszem kifejlett, meg nem mondhatom. Mult ősszel bevégezém iskolai pályámat, s hogy megélhessek, követelém gyámnokomtól anyai örökségemet. Ő azzal utasított el, hogy az felment neveltetésemre, holott kevéssel volt jobb dolgom tanulásom alatt, mintha koldulással kerestem volna élelmemet. Azóta százszor is megvillant előttem az öngyilkosság, de a szebb jövő reménye és kérdezősködéseimre adott válaszok által mindinkább világosuló sejtelmem atyám kilétéről, mindannyiszor visszatartóztatott eloltani becsületlen életemet. Multkor körülményesen hallám meg az előbb elmondott történetet egy hiteles ösmerőjétől anyám viszonyának. Elhatározám tehát megtenni az utolsó lépést iszonyu helyzetből szabadulásra, fölkeresni atyámat, s kiszenvedett anyám hamvaira kérni őt, tegye boldoggá ártatlanul szenvedő fiát. Ezt tevém most, ez volt célja idejövetelemnek.

— Hogyan? — vágék szavába némi meglepetéssel ugyan, de tiszta levén öntudatom, mosolygva vélt tévedésén, — tán nem engem tart ön atyjának? én Romi Ferenc vagyok.

— Igen, ön az én atyám. Anyám Bulavics Julia volt.

— Bulavics Julia! — kiálték elragadtatva. Oh, mert e név egykor egyjelentésű volt nekem az isten nevével: ő volt első szerelmem, kiért mindent, az egész világot feláldoztam volna. — Igen, ön az én fiam! — mondám, imádjott Juliám kiujult emlékének sugallatára, és karjaimba szoritám a szerencsétlen ifjut, kinek felséges szemei öröm-könyekben kezdének uszni.

— De nem! — kiáltám ismét nehéz kebellemmel, eltoltva őt keblemről, — ön nem lehet az én fiam: nekem nők s gyermekem van!

Mely szavak mint villám csaptak lelkére, s térdre ereszkedve esengett előttem.

— Atyám! ne tagadja meg keble szent szavát, mely azon nyilatkozatát tolá ajakára, hogy fia vagyok. Ne adjon nekem rangot, ne vagyont, csak nevét s szeretetét; ne emeljen magos polcra, csak a világ elöitéletének gunyfulánkjaitól ójon meg! és ezt kérem, szerencsétlenül kiszenvedett anyám poraira kérem önt, mondja: fia vagyok!

E pillanatban igen kínos kettős ostromot kelle kiállni lelkemnek. Egy felől a világ előtt bűnös, de nekem örökké felejthetetlen Juliám egyetlen gyermeke iránti részvét, mely első hevemben hazugságot csalt ajakamra; másfelől nők s gyermekem tekintése, szeplőtlen becsületelem feltétele és a világ elöitéleténi aggódás, vivák a tusát keblem uralma felett. Azonban a habozás mindig gyűlöletem tárgya levén, másik pillanatban már határozott levék.

— Keljen fel ön! — mondám érzékenyülten, — ön igen hibásan értesített anyja történetéről. Keljen fel, én el fogom mondani úgy a mint volt. — Ezzel felemelém karjainál fogva a bármely apától irigylendett derék s mégis apátlan ifjut.

— Mit mondani fogok — kezdém, miután helyet foglalánk — az becsületelem szentségére lesz mondva. Igaz, hogy én szerettem P**ben, hol hivatalnok valék, a legszebb s legártatlanabb leányt, szerettem mint senkit és soha többé ez életben. Oly tisztán, oly gyöngéden, minél tisztábban Petrarca sem szeretheté Lauráját. Ez az ön anyja volt. Ő is szeretett engemet s szerelme valóságáról tökéletesen meg valék győződve, annyival is inkább, mert, mint ön is mondá, számos kéri elbocsátá miattam, akkori szegény ifju miatt. Igaz, hogy elhagytam őt, biztosabb állást keresendő, minthogy büszke szülei akkori állásomat csekélynek tarták, házassági ajánlatomat megvették. Hanem a többiről hibásan van ön értesítve. Tovább egy évnél P**ből távozásom után, mialatt én nagybátyám után gazdagon öröködém, de meg nem házasodám, legszorgalmasabb kérdezősködéseimre, levelezéseimre sem tudhaték semmit Juliáról. Miután hát rendbeszedém örökségemet, nehéz sejtelmek között P**be sieték; még pedig, minthogy hallgatásából meghidegülését következtetém, hogy szülei ennek dacára hozzám ne erőszakolják, — mert az én célom az ő boldoggá, nem pedig aszszonynyá tevésében állott csupán, — szegény ruhában és oly szándokkal, hogy gazdagságomat eltitkolandom. Megérkezéseimkor gyermekét ringatta karján! Csaknem leroskadtam, midőn megtudám, hogy nem sokára elutazásom után, anyjával együtt ő is fürdőbe ment, hol bizonyos katonatiszt — de kinek nevét sohasem hallám említettetni — elcsábította, s aztán nyom nélkül elhagyta. Anyja még a fürdőben, atyja pedig igen kevéssel hazaérkezése után haltak el bánatjokban. Zokogva mondá ő el ezeket nekem, és én együtt sirtam vele. — Első felhevülésemben véres boszúról gondolkozáim az aljas csábító iránt, de majd az ötlött eszembe: hátha csakugyan szereté őt Julia, ki ön-

ként rohant a veszélyes örvénybe, és lecsilapult boszúvágyam, azon kinosankábító tudatot hagyva maga után, hogy kit anynyira imádtam, örökre elvesztettem. Mert én Juliámban az angyalt imádtam, s miután az megszűnt lenni, eltávoztottnak tartám az élet köréből az eszményt, melyet pedig egykor oly kimondhatlan örömmel hittem megtaláltnak. Kinos érzemények özönében hagyám el P**t, azon szilárd elhatározással, hogy soha nőszülni nem fogok, s hogy elhatározásomat mégis megszegem, oka az emberi törpeségben rejlik; de ez nem tartozik a dologra. Juliáról többé semmi hírt nem hallék, míg utolsó találkozásunk után kevés időre meg nem halt. Ez a dolgok valódi menete ifju barátom! Hogy önt fiámnak kiáltám első szavammal, tulajdonítsa azon kegyelet hatalmának, mely még most is és örökké együttjár egykor imádott Juliám emlékével.

— Letört tehát az ág, mihez ragaszkodám, — sohajta az ifju, alig várva be beszédem végét, — ismét behomályosult jövőm tüköre... ismét sötét bizonytalanság borítja utamat.... Kisérőim egyfelől a világ balitélete, — másfelől a rémes halál... Emez mégis nyájásabb...

— Barátom! — szólék a kétség örvénye szélén tántorgó ifjuhoz, — teljesen osztom, fel tudom fogni azon fájdalmat, mely a világba kilépni akaró ifju lelkén elborul, midőn főleg a lázas képzelet káberőü szemüvegén tekintvén a dolgokat, koszoruk helyett a gunynak torzvonásával találkozik; megvallom, ön helyzeténél már kinosabb nem lehet: de egy résztvevő rokonkebel többet adhat önnek, mint mit az egész világ megtagad. Maradjon ön nálam. P**, hol önt ismerik, meszsze van ide, a gunyfulánkok, melyek ott tán vérezék lelkét, nem fognak ideig érni. Bennem fel fogja ön találni atyját, barátját mindaddig, míg szerencsétlen anyjának felejthetlen emléke szellememmel tova nem száll.

Igen sok fáradságomba került, míg sötét gondolatjait némileg eloszlatthattam s megigértetem vele nálam maradását; mire azonnali észrevételem szerint is igen sokat tett nőm bejövetele a szobába. Midőn megláták egymást, szemeik soká nyugovának egymáson, oly iránynyal, mely mutatá, hogy lelkük azonnal visszafuta a mult utvonálán föllelni a helyet, hol először találkoztak. A kölcsönös bemutatásnál rokonomnak mondtam az ifjut, ki kellemetlenül látszék meglepetve lenni a 'nőm' nevezet hallásakor; de ez ép oly kevéssé volt feltűnő előttem, minő gyakran lehet az tapasztalnom, midőn bájos nőmet fiatal embereknek kelle bemutatnom. Mindössze is csak arra ösztönözött, hogy kétszerezve iparkodám nőmet boldogítani. És ő valóban meg is érdemlé azt. Sohasem tapasztalám, hogy csak hajszálnyira is eltávozott volna a női erény utáról, mi pedig tán tulságos meghittségem miatt is fölötte sokszor lett volna hatalmában.

Gyulának — a hozzám fogadott apátlan ifjunak — egy pár földszinti szobát jelölék ki lakul, saját tetszésére

hagyott foglalkozásul pedig kinevezém gazdatisztemnek urodalmamban.

— A menyinköbe! hiszen B. barátunk alvófélben van! Hogy tud ön álmos lenni?

— Hogy az ördögbe is nem? — felele ásitás közben az érdeklött, — hisz oly nagy feneket kerít ön a dolognak. Mondja ki, hogy neje megszerette az ifjut, ez meg azt, aztán megszöktek. Ugyis tudom, az lesz belőle. Ha én elmondok mint csalt meg szeretöm, még kettőt sem szíppa tanak önök már vége lesz.

— Csak kevés ideig figyelmezzzen még ön, monda ismét az előbbi újra megtöltve kiégett csibukját, különben is így állnak a dolgok, hogy R. és F. atyánkfiai miatt bizony holnap is akár agyon alhatja magát.

Azonban mégis, hogy mindnyájan B. barátunk sorsára ne jussanak önök, valóban öszzszébb fogom huzni történetemet, mi részletesen előadva tán hoszsza terjedhetne.

Gyula kedélye semmikép sem leve derültebb, sőt dacára szorgalmamnak, melylyel szórakozást akarék neki szerezni, — miben nőm is nagyrészt látszék venni, — egypár hét múlva úgy találám, hogy ismét azon a fokon van, mint midőn hozzám jövén eloszlattam születéséről hibás véleményét. Haszontalan vezetésem vig körökbe, hol mindenki iparkodott az érdekes ifju ösmeretségébe jutni. Hasztalan figyelmeztetém a legszebb arcokra, melyek azonnal lángba borultak mihelyt ő a társaságba lépett. — Hasztalan volt temérdek szóm, melyekkel földeríteni s az étellel kibékíteni akarám. Mint a halálos beteg az akószámra fogyasztott orvosság dacára az enyészethez, akként közeledett az én ifjum is azon sötét pont felé, melynek kétségbeesés a neve.

És az a különös, hogy nőm szint azonmértékben lett mindinkább bánatos, a mint az ifju arca elkomorult.

Mit akarnak ezek? tünődém sokszor magamban, tán az ifju mély bánata, mely arcán ül, érdekli anynyira Jan-kát, mint afféle gyenge idegzetű nőt, hogy miatta maga is jobban jobban sorvad. És ily tünődésem után valóban igen bajjossá vált helyzetem, nem tudván, a beteget vigasztaltam-e inkább vagy az érte bántódót.

Majd arra a gondolatra jöttem, hogy tán ezek rendkívül szeretik egymást s minthogy én egyesülhetésüknek utjában vagyok, azért fogynak naponta. Ilyenkor ejték el szavakat, mikből megértheték, hogy bár nehezemre esnék is nőmet elveszteni, az ő boldogságukért kész volnék az elválásra. Mind hiába. Nőm ily szavaimra bizonyos dorgáló tekintettel és mosolylyal felelt, melyek teljesen biztosítanak hozzám való tántorithatlan ragaszkodására.

Ekkép szenvedésük valódi okát meg nem tudhatám, minthogy szavaikból azt ki nem vehetém, magános beszélgetéseiket pedig kihallgatni, nyílt jellememnél fogva utálatosnak tartottam s nem tettem. Ily módon magam is majd úgy jártam, mint a ragályos beteg orvosa: kedveseimet bántódni látván, rám is elragadt némileg betegségük,

menynyiben az értük aggódás miatt soha nyugodt nem leheték.

Egy napon épen néhány sürgős levél készítésével foglalkoztam, midőn erős dördülés rezzente föl asztalomtól. Azonnal lesieték Gyulához kit ágyán vérében fetrengve találtam, de alig volt időm megtekinteni jól a szerencsétlen ifjut, midőn nőm komornája lélekszakadva futta hozzám azon tudósítással, hogy aszszonya életjel nélkül fekszik pamlagán. Az események ily meglepő gyorsasága után képzelhetik önök helyzetemet. Rögtön orvosért küldék s Gyulát a cselédfelvigyázata alatt hagyva, nőm ápolására rohantam.

Valóban megvoltam ijedve, gondolván, hogy tán összebeszéltek a szerencsétlenek: öngyilkosság által menekülni meg kínos helyzetükből. Nagy megnyugvásomra azonban nőm már eszmélő félben volt belépésemkor, de a rendkívüli idegrázkódás miatt — mert, mint mondá, csak a dördülés s az azzal egybekötött sejtetem okozá ájulását — anynyira elerőtlenülve, hogy csak karjaim segítségével tudott ágyába térni. Az előérkezett orvos megvizsgálva Gyula sebét, úgy találta, hogy az nem halálos, minthogy a golyó sértetlenül hagyá szívét, csupán egy oldalcsontját töré el. Midőn nőm körül megtevém a szükséges rendelkezéseket, ismét lementem Gyulához, ki megpillantásomkor azonnal kért, hogy töltsen meg még egyszer fegyverét számára, mert, ugymond, ő nem akar tovább élni.

Felelet helyett, midőn ketten maradánk, széket vontam ágya közelébe és baráti hangon kezdém faggatni magaviseletének oka felől s mindaddig beszéltem előtte készségemről mind azt megtenni érte, mit csak jónak s lényegesnek tart, arra, hogy sötét gondolatjai száműzessenek, továbbá vétkes bizalmatlanságáról az én baráti nyíltszívűségem ellenében, míg végre nem állhatván tovább az ostromot, föltára keblét előttem.

— Én ön nejét már ez előtt négy évvel szerettem, mondá, szerettem csaknem egy évig. Ő B**n volt anyjatestvérénél s én mint akkori tanuló erkélyük alatt jártam el naponként és sokszor óránként. Oh az a szerelem nem a világból való volt! Még csak nevét sem tudám imádottnak nemhogy valaha szólhattam volna vele. Nekem szegény gunyhó adott szállást, ő pedig magos palota lakója volt. Azonkívül én apátlan fiu, a vitág gunyja csak félve merészelttem rá föltekinteni, mint valami menynylakóra. És mégis szemsugáraink tudaták a legtisztább szerelmi vallomást, később pedig azon meg yőződést, hogy mi lángolón szeretjük egymást. Azonban még egy év nem telt el egészen s őt haza szólítá a szülei parancs. De szerelmünket csak elfojták s ki nem olthaták az idő és a különféle viszonyok. Most ide érkezésemmel bár több mint három évnyi köz után, újra találkozáván és önnek tulságosan nagylelkű bizodalomból több magános órákat töltethetvén együtt, újra fellobbant a régi szenvedély, hogyha

az apátlanság nem elég, ez is segítsen itt hagyatni velem az életet mely nekem csak töviseket terem.

— S Janka nem szereti önt? kérdém nyugtalanul bár, de mégis hideg vérrel.

— Jobban mint valaha. Megvallom hálátlan voltam ön iránt. Oh mert mikor is volt a szenvedély előtt szentség, haza, gyermek, testvér, jóltevő? Én mióta itt vagyok, hálátlanul ön iránt, naponként unszolám Jankát szíve sugallatát követni, s önt felszólítani az elválásra; de ő bár küzdelmeiből és szenvedélyes szavaiból látam szerelme óriásságát, mindig állhatatosságban ragaszkodott azon állításához, miként ő nő s inkább meghal mint női esküjét megszegje. Míg végre ezelőtt néhány órával felszólítám őt véghatárzatára, hogy vagy menynyé váljék pokoli életem, vagy szétzuzzam a szívet, mely csak azért dobog, hogy boldogtalanságom kínos perceit számolja föl. Tagadó választ adott. Oh mert M. Scaevolakint égetni szeretném jobb karomat, a miért elhibázta a halálos irányt.

S kezdé feltépni sebje kötőlekeit és nagy erőmbe került míg meggátolhatám őrzöngő működését és az újra előhívott orvossal ismét elállíthatánk megindult vére folyását.

Midőn ismét együtt maradánk, bizalmasan kéré, kimélje életét és nőmet, mint ki bizonyosan nem sokáig elhetné tul halálát. Megígértem neki, hogy mondjon bár a világ akárminek, én kényszeritni fogom nőmet az ő boldogítására. Mert én szerettem ugyan nőmet, de nem azon szerelemmel, melylyel Gyula. Az enyimnek alapja számítás volt, azért szeretvén őt mert gyönyörű, jó, lelkes és mindenektől imádott; Gyula pedig szereté őt mert mint ifju álmai dicső eszményét találta fel benne. Ő az első szerelem magas lángjával, én pedig a férfui hideg ész sugallatára, az érzésnek kevés befolyásával szerettük a nőt, kinek vonzalma szinte a miénknek megfelelő volt: Gyula mint ábrándos kedvese, irántam pedig mint férje iránt. Minthogy pedig bennem már rég keletkezett a gondolat s némileg vágy, hogy bájos nőmet, alkalom adatván, bármí áron képes lennék boldoggá tenni: most a kivitelnél nehezen ugyan, de mégis kész valék életet adni ezen gondolatomnak.

Bar csak ne tettem volna!

Másnap már kevés baja levén nőnek, lár nagyon nehezen esett, mert most már többi bájai között a női erény vonzó drágakövet láttam legtündöklőbbben ragyogni, felszólítám, nem tréfálni érzeményeivel.

— Ugy hiszem — mondám a többek között — önök viszonya mit tegnap Gyula ajkáról hallék meg részletesen, oly szilárd, mely általam elhanyagolva, mindkettőjük vesztét vonná maga után. Én sokkal inkább szerettem mindkettőjüket, hogysem boldogságuknak ellene akarnék állani, minthogy épen ezáltal szerencsétlenségemet mutalnám irántok. Nehezemre fog esni egy ily nőt nélkülözni, mint ön aszszonyom, de még nehezebb lenne lassanként elsorvadni látni kedvese után. Egy oly páratlan

önmegtagadás, melynek a napokban tanuja valék, illő, hogy jutalmát vegye, s e jutalmat adom én meg önnek. — Aszszonyom! e pillanat óta szabad és komolyan kijelentem, hogy semmi esetben meg nem fogom engedni, hogy miattam agyon busulja magát. Önök boldogságra vannak hivatva s én nem érzek magamban anynyi roszelelküséget, miként gyönyörömet találnám hivatásuk elrontásában. Az elválás mindkettőnk beleegyezésével rövid idő alatt meg fog történni. Addig ápolja ön hozzá oly méltó kedvesét.

Könyekkel válaszolt a szép nő szavaimra, hiszem a fájdalom és öröm vegyes könyeivel. És én nem várva be nőm tán mentegető, vagy tán épen vonakodó szavait, megindultam ugyan, de azon tudat nyugodtságával vonultam szobámba, hogy jól és emberileg cselekedtem.

Gyula sebének begyógyultával, nem adva semmit nőm sűrű könyeire, minthogy azokat részint félreismerve, öröm könyeknek tartám, részint úgy gondolkodám, hogy kik nem akarják izlelni a boldogságot, erővel kell orrokat beleütni, hogy azt megizelítsék, — mindketőjüket elszállítatám egy kis birtokba, melyet nőmnek egybekelésünkör nőihozományul vásároltak szülei.

Legfontosabb teendőm volt most a válópert sürgetni, ugy azonban, hogy Janka anyja azt meg ne tudhassa; mert tán mérgébe halt volna meg a rangkóros nő, ki bárókat számlált ősei között, megtudván, hogy egyetlen leánya tölem a dus férjtől válni akar, egy szegény ifjuval egyesülendő. Atyjától nem lehetett tartanom, mert ő nekem politikai hitvallásom miatt örökös ellenem volt, mit az is bizonyít, hogy soha meg nem látogatott; aztán meg ő is szegénylegénykép és csupan szépségének köszönhetőve juthatott neje birtokába, — mit ez oly sokszor el meg elbeszélt — és ennek agg szüzessége miatt, — mint a pletykavilág rebesgette. Ugy tartám tehát, hogy ő ha megtudja sem fogja ellenezni leánya új lépését.

Fájdalom, ellenkezőkép történt minden, mint vártam.

Harmerné ugyanis igen rövid idő múlva meghalt természeti halállal, mielőtt fulébe mehett volna, mik házamnál történtek. Férjét pedig, midőn megtudá, hogy leánya Bulavics Gyulával esküdt meg, kevéssel azután, hogy válóperünk lefolyt a szél megütötte, néhány nap múlva pedig, miután tudniillik leányához sietvén, meggyőződött a keserű valóról, ki is ütötte ez árnyékvilágból. Oly különösnek tetszett ez előttem, hogy én is, időm engedvén, Gyuláékhoz siettem.

A szép nő már megérkezésemkor kiterítve feküdt a gyászpaddon, férje pedig örülként futkosott háza körül, — minden férfit apja-, minden nőt anyjaként öelve.

A szerencsétlen nő egy hétig bírta vonszolni az iszonyu kint, melyet apja utósó szavai idézének fel lelkeében, a gyönyörű ifjut pedig esze hagyá el ugyanekkor!

Bulavics Julia csábitója Harmer volt!

— S ön nem örült meg? — mondá egy tiszt.

— Hátha az apostolok szállnának le az égből, még pedig tüzes szekéren, oda adnám-e nekik nőmet, főleg ha

az oly szép volna, mint Harmer Janka volt? — mondá a másik.

S alunni széledtek.

Vári Boldizsár.

Bolond Istók.

Első ének.

(Folytatása s vége.)

94.

Azonban a csösz, meg némely komák
Nehezen várták a keresztanyót;
Nem kezdhették el a nagy lakomát
Mig a multság hőse oda volt;
Figyeltek ajtón és ablakon át,
De nem láttak semmi látnivalót;
A csösz felállott egy vigyázó fára
Hogy meszszeláson a sik láthatárra.

95.

Egyszerre, kit lát! a jó öreg
Mellé k irányba mendegeelni távol.
Kurjant felé, kalappal integet,
Nevén kiáltja gégeszakadtából;
De az szónak sem áll, mint egy siket,
Arra se' néz, hanem ugyancsak lából:
Hazafelé tart, oda, hol tanyás
Az öreg „apjok” Venyige Tamás.

96.

Egy izben észrevette hogy köszönget
Feléje a csösz és kalappal int,
„Ej!” monda, — „hát isten megáldja kendet”
S tovább inalt Erzsók aszszony megint.
Ennek láttára nagyokat köhentett
A csösz; de mit vala tennie, mint
Szaladni nyomban Erzsók néniékhez
S megtudni, hogy ment a menőke véghez.

97.

Volt ugyan Erzsók aszszonyoknak elég
Széles, hosszu, mély emlékezete:
Hét vármegyében nincs olyan cseléd
Kinek ne tudná minden élete—
Sorját, — szép anyja és apja nevét
Ki volt rokonja, honnan erede:
Hanem, mi történt reggel óta vele?
Ez egyre semmi módon nem eszméle.

98.

Lón hát igen nagy lótás meg futás
Nyomába jöni a szegény fiúnak:
Hová tűnt a szerencsétlen dudás?
Ki lopta volna el tehernek, búnak?
De nique addig lett minden tudás,
Hogy mostan ebből még semmit se' tudnak,
De majd idővel kilelik a sorját
Kurrenst bocsátnak róla, kidobolják.

99.

Mit volt csinálni? gondolom, megették
A sok pogácsát, sulymot, csörögét; —
Azonban a cigányok meszszevitték
A csöszi kunyhó árva gyermekét;

Ha kérded, olvasó, mi végre tették
Ezt a cigányok? olvasd e regét:
Légy békétűrő, majd kisül alább,
Mi hasznót hajtja nekik e nyáláb.

Debreceni napló.

Szüretünk vége fölé jár. Az ideai bortermést kö-zépszerűnek is alig mondhatjuk. Volt rá eset, hogy a gaz-da a' szőlőörzésért követelt pásztorbér fejében egész termését oda ígérte; és az a legszebb, hogy az néhány forint letisztázásául sem fogadtatott el a kertgazda által. Mulatságot alig lehet látni, s ha volt is: az erőtetés vagy bús mélézés színét viselő az magán; hanem a józsakerti szüret — melyek a régi bacchanaliak típusát viselik ma-gukon — bizonyosan kipótolják a városi kerteken elmu-lasztott szüreti mulatságot a minek ugyan sok leány meg-adja árát — később. —

A helybeli rendőrség a naplopókat, kik ké-szebbek egész napon át a piacon tekeregni, mint illő bé-rért dolgozni, csapatostól hajtja közmunkára, bizonyos kisebbszerű bért adatván nekik. Igen helyesen! Ha nem tetszik az illő bér: tessék negyedrészníért dolgozni; így a korhelység — a vétek szülő oka — ha nem is kiírtatni, de mindenesetre lejjebbhangoltatni fog.

Félreértés kikerülése végett, szükségesnek lát-juk megemlíteni, mikég a főiskolai helyettes tanárul meg-választott Tóth Ferenc nem a debreceni születésű iró Tóth Ferencünk.

Színházunkban jövő szerdán — oct. 2-kán — Dósa József javára adatik Hugo Károlynak, Egy ma-gyar király című 5 felvonásos jeles drámája. Dósa egyik legigyekezőbb és tehetségesb színészeink közül: ajánljuk őt a t. közönség pártolásába. ©

Szerkesztői telegraf.

S. K-nak. A kért 10-ik számmal már most szolgálhatván, meg-küldtük önnek a már kétszer megküldött, de nem kapott 16-ik számmal egyetemben.

L. G. barátunknak. Az ígért novellát még nem kaptuk; al-kalmasint az utban tévedt el, vagy — másutt.

 Azon új előfizetőinknek, kik egész év-negyedre helyben 3 frt 30 kr. vidéken 4 frt 4 krajcárjával előfizetni szíveskednek, — a 3-dik szám kivételével — lapunk eddigi példányaival is szolgálunk.

Ujabb ismert szellemi erők csatlakozván hozzánk, midőn ennek folytán lapunknak jövőre ér-dekesb tartalommal leendő szerkesztését ígérjük,

bátorkodunk a közönség pártoló figyelmét vállala-tunk gyámolítására tisztelettel fölhíni.

Szerk.

HIRDETÉSEK.

Agenten Gesuch

Zu einem Geschäft, welches 40 % sicher gewährt, weder einen Fonds noch Kaufmännische Kenntnisse erfor-dert werden streng rechtliche und pünktliche Agenten gesucht. Dieses Geschäft kann bei ausgebreiteter Bekannt-schaft in jeder Gegend betrieben werden. Anfragen erbit-tet man sich franco unter Schiffré F. L. et comp. Zwö-nitz in Sachsen.

Néhai Harsányi Dániel németutcai 1806. sz. alatti háza f. e. october hó 1-10 napján d. u. 3 órakor a helyszínén közárverésen elfogadatni.

Bolt-változtatási jelentés.

Alólírt tisztelettel jelenti a t. c. közönségnek, hogy a nemes város háza ceglédutca felőli szegletén nyolc évekig folytatott **vaskereskedését**, szinte ceglédutca általellenbeni szegletére, azaz t. c. **Kovács János ur** házába áttette, ezt fo-lyó hó elsőjén megnyitván, mindenféle **vas, acél, és rézcikkeit, hordozható vas-konyhát, 's azokhozvaló fénymázos e-dényeit** mind nagy mind kisebb mennyiségben a legjutányosabb áron ajánlja.

Ugyszinte **mgs. gróf Schönborn** egyedül nála levő **munkácsi timsó, és vasgyári raktárában** mindenféle **kály-hák** öntött vasból, reggeli éték készítő, lég-fűtő, és vasaló-vas-tüzesítő kályhák; szappanfő-zőknek, kalaposoknak és hamuzsir-készítőknek üs-tők; továbbá **takarék-tűzhelyek** öntött vasból, és pléhből; tüzi rostélyok, tüzelő, tisztító és kandalló-ajtócskák. főző-helyre lyukas és lyukatlan vastáblák — olajmalomba való hengerek, kész vas-ekék, 's mindennemű öntvények gyári áron kap-hatók.

Bészler Károly.

Alólírt tisztelettel jelenti a t. c. közönségnek, hogy a ns város háza cegléd-utca felőli szegletén, a Bészler Károly ur vaskereskedése helyén, **fű-szerkereskedést** nyitott; s illő áron ajánlja legujabban beszerzett fűszer-, festék-, szi-var- s egyéb cikkei.

Szentpéteri János.

Nyomatik Debrecen város könyvnyomdájában.